

УДК 336.025

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-1-10>**Чижова Т.В.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6421-9461>

Chyzhova Tamila

Kherson National Technical University

ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ФІСКАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

ACTIVITIES OF SMALL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF BUSINESS FISCALIZATION

В статті проаналізовані сучасні тенденції розвитку суб'єктів малого бізнесу в умовах фіскалізації ведення господарської діяльності. На даний момент малим суб'єктам господарювання стає все складніше збільшувати показники своєї діяльності. Так, їм все важче отримувати прибутки і, відповідно, забезпечувати вагомі надходження до Державного та місцевих бюджетів України, проте вони забезпечують робочі місця та необхідний рівень доходів громадян, що в сукупності на глобальному рівні має позитивний ефект. На макроекономічному рівні підтримка малого підприємництва завжди входила в коло інтересів держави. Отже, бізнес та держава повинні мати тісний взаємозв'язок. Саме в цей період податковим законодавством було впроваджено процес тотальної фіскалізації малого бізнесу. В ході дослідження були виявлені проблемні питання застосування реєстраторів розрахункових операцій в веденні бізнесу. Проведено дослідження програмного забезпечення фіскалізації. Розглянуті популярні та найбільш зручні програмні реєстратори розрахункових операцій. Висвітлені напрями подолання проблемних питань застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Ключові слова: мале підприємництво, реєстратор розрахункових операцій, програмне забезпечення, підприємницька діяльність, спрощена система оподаткування, фіскальні технології.

The article analyzes the current trends in the development of small businesses in terms of fiscalization of economic activity. At the moment, it is becoming increasingly difficult for small businesses to increase their performance. Yes, it is increasingly difficult for them to make a profit and, accordingly, to provide significant revenues to the State and local budgets of Ukraine, but they provide jobs and the necessary level of income, which together have a positive effect at the global level. At the macroeconomic level, support for small business has always been in the interests of the state. Therefore, business and government must be closely linked. At the same time, the state is given the role of regulator of economic processes, providing support in the form of loans, subsidies, creating a transparent competitive environment. For their part, small businesses, which account for more than large and medium-sized ones, must maintain a «fair game» in the market, pay all taxes, promote capital and investment, and improve their products in line with international standards. Revenue control is an important issue at the state level small and medium business and the tax collection process. One of the effective methods of control is the introduction of the mandatory use of the registrar of settlement transactions, which has caused many problems in the functioning of economic entities and difficulties in implementing legislative changes by the state as a whole. The main argument in favor of fiscalization is the assumption that it is cash payments that serve the shadow economy. However, mass fiscalization significantly increases barriers to entry into business, especially for the smallest, while the total costs for small and micro businesses (excluding control budget costs) are several times higher than the fiscal effect. The study identified problematic issues in the use of registrars of settlement operations in business. A study of fiscalization software was conducted. Popular and most convenient software registrars of settlement operations are considered. The directions of overcoming problematic issues of application of registrars of settlement operations are covered.

Key words: small business, registrar of settlement operations, software, business, simplified taxation system, fiscal technologies.

Постановка проблеми. Розвиток малого та середнього підприємництва відіграє вагомую соціально-економічну роль у функціонуванні будь-якої цивілізованої країни. Розвиток даної інституції показує здатність держави варіювати в мінливому економічному просторі, надає змогу створювати умови для реалізації можливостей та схильностей кожного окремого громадянина та суспільства в цілому. Для держави, яка потребує активної розбудови ринкових відносин, створення та розвитку приватного підприємництва стає першочерговою задачею.

У сучасному просторі нових системних структурних перетворень національної економіки приватне підприємство виконує свою провідну роль і виступає гарантом стабільності економіки, інструментом розвитку суспільства та механізмом підвищення рівня життя громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку приватного підприємництва та впливу на цей розвиток податкової політики приділяли увагу велика кількість вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Р. Кантільйон, А. Маршал, О. Бандурка, З. Варналій, Н. Дутова, Л. Воротіна, А. Мельник, Л. Сідельникова та інш. Проте постійні зміни податкового законодавства в частині фіскалізації роботи малого підприємництва потребують нових досліджень і ґрунтовного вивчення питання.

Метою статті є дослідження сучасного стану ринку надання послуг з програмного забезпечення сервісу фіскальних технологій та проблем, які виникають у підприємств на спрощеній системі оподаткування в умовах тотальної фіскалізації.

Виклад основного матеріалу. На даний момент малим суб'єктам господарювання стає все складніше збільшувати показники своєї діяльності. Так, їм все важче отримувати прибутки і, відповідно, забезпечувати вагомий надходження до Державного та місцевих бюджетів України, проте вони забезпечують робочі місця та необхідний рівень доходів громадян, що в сукупності на глобальному рівні має позитивний ефект. На макроекономічному рівні підтримка малого підприємництва завжди входила в коло інтересів держави [9].

Отже, бізнес та держава повинні мати тісний взаємозв'язок. При цьому державі відводять роль регулятора економічних процесів, надання підтримки у вигляді кредитів, субсидій, створення прозорого конкурентного середовища. Зі свого боку малі підприємства, частка яких у загальному обсязі перевищує великі та середні, повинні підтримувати «чесну гру» на ринку, сплачувати усі податки, сприяти

залученню капіталу та інвестицій, а також вдосконалювати свою продукцію, відповідно до міжнародних стандартів.

Сутність і роль малого підприємництва у економіці наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Сутність і роль малого підприємництва у економіці

Мале підприємство
Це: – провідний сектор ринкової економіки; – основа дрібнотоварного виробництва
Визначає: – темпи економічного розвитку; – структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту; – ступінь демократизації суспільства.
Здійснює структурну перебудову економіки.
Характеризується: – швидкою окупністю затрат; – свободою ринкового досвіду; – високою мобільністю; – раціональними формами управління.
Забезпечує: – насичення ринку товарами та послугами; – реалізацію інновацій; – додаткові робочі місця.
Формує: – соціальний прошарок підприємців-власників; – основу середнього класу.
Сприяє: – послабленню монополізму; – розвитку конкуренції.

Джерело: складено автором за даними [2]

Малий бізнес відіграє важливу роль у формування рівня зайнятості населення, забезпечення належного конкурентного середовища для середнього бізнесу та підвищення соціально-економічного розвитку суспільства в цілому. З переходом на ринкову форму господарювання, підприємницька активність усіх рівнів повинна розвиватися пропорційно. Проте, у зв'язку із великою чутливістю до економічних змін, стан малого бізнесу в Україні залишається незадовільним, основними причинами якого виступають: малоефективна державна система регулювання й підтримки ведення малого бізнесу, неможливість отримати реальні прибутки, оскільки більшість підприємців отримують тільки потрачену собівартість, а також нормативно-правова база документів, яка є полем взаємодії суб'єктів економічних відносин та державних інстанцій.

Розглянемо динаміку кількості підприємств за їх розмірами, яка склалася в Україні протягом 2017-2020 рр. (табл. 2). За 2017–2020 рр. кількість

Таблиця 2

Динаміка кількості підприємств за їх розмірами за 2017–2020 рр., одиниць

Показники	Роки				Абсолютне відхилення		
	2017	2018	2019	2020	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019
Великі підприємства	399	446	518	542	+47	+72	+24
Середні підприємства	14937	16057	17751	18547	+1120	+1694	+796
Малі підприємства:	322920	339374	362328	374631	+16454	+22954	+12303
З них мікропідприємства	278102	292772	313380	324331	+14670	+20608	+10951
Всього	338256	355877	380597	393720	+17621	+24720	+13123

Джерело: складено автором за даними [5]

суб'єктів малого підприємництва збільшилась на 51711 одиниць, у 2017–2018 рр. збільшилась на 16454 одиниць, у 2018–2019 рр. – на 22954 одиниць, а у 2019–2020 рр. – на 12303 одиниць. З них кількість мікропідприємств за 2017–2020 рр. збільшилась на 46229 одиниць, за 2017–2018 рр. – на 14670 одиниць, за 2018–2019 рр. – на 20608 одиниць, а за 2019–2020 рр. – на 12303 одиниць.

Протягом 2017–2020 рр. кількість середніх підприємств збільшилась на 3610 одиниць, за 2017–2018 рр. – на 1120 одиниць, за 2018–2019 рр. – на 1694 одиниць, а за 2019–2020 рр. – на 796 одиниць. Також протягом 2017–2020 рр. збільшилась кількість великих підприємств на 143 одиниць, у 2017–2018 рр. збільшилась на 47 одиниць, у 2018–2019 рр. – на 72 одиниці, а у 2019–2020 рр. – на 24 одиниці.

Загалом протягом 2017–2020 рр. кількість усіх підприємств за їх розмірами збільшилась на 55464 одиниць, з 338256 одиниць до 393720 одиниць. Протягом 2017–2018 рр. збільшилась на 17621 одиниць, протягом 2018–2019 рр. – на 24720 одиниць, а протягом 2019–2020 рр. – на 13123 одиниць.

На сучасному етапі розвитку економіки України все більшої актуальності набувають питання оптимізації податкового навантаження на підприємства та стимулювання ділової активності в країні, з одного боку, та забезпечення достатнього рівня податкових надходжень до бюджетів різних рівнів та фондів соціального страхування, з іншого боку. Саме знаходження балансу в означених питаннях створює умови для розвитку економіки та достатнього рівня соціального захисту населення.

Функціонування суб'єктів малого підприємництва повинно передбачати різнопланову державну підтримку у фіскальній сфері, у тому числі існування певних пільг при оподаткуванні. Оподаткування малого бізнесу повинно бути ефективним як для його суб'єктів, так і для держави, а також справедливим відносно інших платників податків.

З метою реалізації комплексної державної підтримки малого підприємництва першим

кроком було запроваджено альтернативну загальній системі оподаткування – спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. При якій підприємства, які відповідали критеріям вибору спрощеної системи, сплачували єдиний податок і мали змогу вести спрощений облік і враховували лише свої доходи без врахування витрат. Тим самим, запровадивши спрощену систему, держава зробила крок до вдосконалення податкової системи і надала можливість малим підприємствам розвиватися в правовому полі. Але існують випадки, коли цю систему оподаткування використовують для тінізації доходів, що призводить до втрат податкових надходжень до бюджету. Виходячи з цього виникло наболіле питання про загальну фіскалізацію бізнесу, і малих підприємств зокрема.

Дискусії навколо питання фіскалізації підприємців не вщухали вже кілька років, десятки різних проектів законів на цю тему були представлені для обговорення. Кілька разів дата загальної фіскалізації переносилася і проекти законів вирушали на доопрацювання. Правові відносини у сфері застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій регулюються Законом України від 06 липня 1995 р. № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг». Починаючи з 2022 р. переважна чисельність підприємців, які працюють за спрощеною системою оподаткування згідно з нормами Податкового кодексу України повинні застосовувати реєстратор розрахункових операцій (РРО) та/або програмний реєстратор розрахункових операцій (ПРРО). Ці нововведення частково йдуть у розріз із основним принципом спрощеної системи оподаткування, який полягає у полегшеному обліку та звітності. З введенням в дію Закону про РРО істотно додається навантаження на приватних підприємців, тому що робота з РРО та ПРРО передбачає детальний облік як товарних запасів, так і z-звітів. Ну і найбільша проблема для

підприємців, це низька комп'ютерна грамотність та слабка інформативність.

Для більшої зручності і з метою зниження навантаження на підприємців законодавством передбачене застосування як апаратного реєстратора розрахункових операцій так і програмного РРО.

РРО представляє собою технічний пристрій, який застосовується для проведення платежів, фіксації продажів та пересилання фіскальних даних до Державної податкової служби. Варіантом звичайного РРО є класична каса, яку підприємство або підприємець може придбати у постачальника торгового обладнання, яка друкує паперові чеки. А також фіскальний реєстратор, який найчастіше використовується стаціонарно та портативно (для кур'єрів та торгівлі на виїзді).

Програмний РРО – це сучасна альтернатива фізичним реєстраторам розрахункових операцій, програма, зроблена програмістами, базами для якого є електронні пристрої підприємця (планшет, ПК, ноутбук, смартфон).

При розробці процедури реєстрації та обслуговування РРО було враховано досвід інших країн, де обов'язок застосовувати реєстратори розрахункових операцій започатковано вже досить давно. У більшості країн Європи, в яких ефективно використовують аналоги РРО, вони були впроваджені для окремої категорії суб'єктів господарювання. Зокрема, – для малого бізнесу. Однак якщо в зарубіжних країнах фіскалізація була введена з метою зменшення безпосереднього контролю над «малими» підприємцями з боку податкових органів, в Україні, складається така думка, що це робиться навпаки, для підвищення тиску на малий бізнес.

Компанії, які надавали послуги консалтингу, бухгалтерії та ІТ-підтримки підприємствам, дуже швидко переорієнтувалися і розробили безліч версій програмного забезпечення. Наразі існує низка сервісів, за допомогою яких ФОП може завантажити та підключити програмний РРО. Серед них – як безкоштовні, так і платні (табл. 3).

Не секрет, що законодавство з питань застосування реєстраторів розрахункових операцій

Таблиця 3

Порівняльна характеристика традиційних та програмних реєстраторів розрахункових операцій

Критерії	Програмний РРО	Класичний РРО
1	2	3
Визначення	Програмний РРО – програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, що використовується на будь-якому пристрої та в якому фіскальні функції реалізовані через фіскальний сервер контролюючого органу і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для подальшого переказу. Отже, програмний РРО – це програма, яка може бути встановлена на будь-який гаджет (смартфон, планшет, ноутбук тощо). Вона може бути представлена як програма, яку необхідно установити, так і та, яка працює online [1].	РРО – пристрій або програмно-технічний комплекс, в якому реалізовані фіскальні функції і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для подальшого переказу. До реєстраторів розрахункових операцій відносяться: електронний контрольно-касовий апарат, електронний контрольно-касовий реєстратор, вбудований електронний контрольно-касовий реєстратор, комп'ютерно-касова система, електронний таксометр, автомат з продажу товарів (послуг) тощо. Тобто, класичний (апаратний) РРО – це пристрій.
Вартість придбання	Державна податкова служба забезпечує безкоштовне програмне рішення для використання суб'єктом господарювання. Також, за бажанням, можна придбати відповідне програмне забезпечення за кошти у розробників програмного РРО. Вартість від 980 грн на рік, або від 125 грн на місяць.	Касові апарати та програмно-технічні комплекси купуються за власні кошти суб'єкта господарювання. Вартість від 3200 грн на рік

Закінчення табл. 3

1	2	3
Процедура реєстрації	Зареєструватись на порталі розробника РРО. Зареєструвати: – торговельну точку, – касу, – касира. Інтеграція із сайтом ДПС. Якщо немає підстав для відмови в реєстрації, РРО буде присвоєно фіскальний номер та фіскальні номери для чеків. Реєстрація займає менше одного дня.	Покупка РРО. Укладання договору із ЦТО. Подання заяви до податкової на реєстрацію за формою 1-РРО. Реєстрація до 5-ти днів.
Касовий чек	Можна видавати, як паперовий, так і електронний чек, який можна надсилати покупцю на його електронну пошту, месенджери (за бажанням), або – в форматі QR-коду. Продавець може надати платнику QR-код, за яким останній ідентифікує свій чек.	Касовий чек надається покупцям у паперовому вигляді.
Фіскалізація чеків	На сервері ДПС фіскалізується кожен чек окремо.	Фіскалізація чеків усередині апарату завдяки вбудованому модулю (фіскалізується сам РРО).
Z-звіти (фіскальний звітний чек)	Потрібно щоденно засобами РРО створювати у електронній формі фіскальні звітні чеки та подавати їх до фіскального сервера засобами телекомунікації (за умови продажу товару, надання послуг) При цьому, Z-звіти генеруються автоматично (такі налаштування є в програмі).	Потрібно щоденно друкувати на РРО (за виключенням автоматів з продажу товарів (послуг) фіскальні звітні чеки у разі здійснення розрахункових операцій.
Автономна (офлайн) робота. Залежність від Інтернету	На період відсутності зв'язку між програмним РРО та фіскальним сервером ДПС проведення розрахункових операцій здійснюється в режимі офлайн. Такий режим може тривати не більше 36 годин. У цей період створюються електронні розрахункові документи, яким присвоюються фіскальні номери із діапазону фіскальних номерів, сформованих фіскальним сервером ДПС. Суб'єкт господарювання може використовувати такі фіскальні номери не більше 168 год. протягом календарного місяця. На період виходу з ладу програмного РРО проведення розрахункових операцій не здійснюється до моменту усунення несправностей. Також можна користуватись зареєстрованим резервним РРО.	На період виходу з ладу РРО та здійснення його ремонту або у разі тимчасового, не більше 7 робочих днів, відключення електроенергії проведення розрахункових операцій здійснюється з використанням книги обліку розрахункових операцій та розрахункової книжки або із застосуванням належним чином зареєстрованого резервного РРО.
Кваліфікований електронний підпис (КЕП)	Чеки та звіти підписуються КЕП	Не потрібен. Шифрування та захист чеків та звітів здійснюється вбудованим модулем без участі людини.
Стабільність та ремонтпридатність	Висока стабільність програмного забезпечення. Швидке реагування на технічні неполадки. Легко можна перенести інформацію на інший пристрій без втрати даних. Законодавство не вимагає підписання договору на обслуговування.	7 років експлуатації. Усі РРО підтримуються виробниками протягом зазначеного терміну. Вимога необхідного договору на обслуговування закріплена законодавчо.
Гнучкість до вимог законодавчих норм	Висока.	Низька.
Адміністрування	Просте.	Складне.

Джерело: складено автором за даними [1; 6; 7; 8]

є досить складним як з точки зору розуміння формулювань, так і з точки зору їх застосування. Попри те, що нормативно-правові акти, які запровадили неминучість використання РРО всіма підприємцями за певних обставин, були прийняті ще наприкінці 2019 р. – на початку 2022 р., спостерігається недостатнє розуміння суті та видів розрахункових операцій з боку представників спрощеної системи оподаткування. Насамперед багато підприємців дуже поверхово володіють комп'ютером, багато хто має застарілі моделі телефонів. Та й ті, хто працюють на ринку або в маленьких магазинах з побоюванням відносяться до можливості через мобільний телефон відправляти фіскальні чеки та z-звіти на сервер податкової. *Також деякі підприємці, які займаються торгівлею, наприклад, на ринках, позбавлені доступу до електрики, тому смартфони у них розряджаються. Всі ці фактори грають не на користь підприємцям і їх відношенню до фіскалізації.*

При виборі фіскального інструменту у роботі приватного підприємця він повинен керуватися зручністю, тими можливостями з якими пов'язаний робочий процес та фінансовими витратами, що виникають при виборі РРО або ПРРО. Програмні РРО на ринку інформаційних послуг представлені різноманітними сервісами, серед яких є як платні, так і безкоштовні (табл. 4):

ПРРО використовується для фіскалізації чеків. Але продажі відбуваються на підставі переліку товарів та послуг із цінами та штрих-кодами. Отже варіанти інтеграції облікової системи з ПРРО відрізнятимуться залежно від цього, як цей обмін організований і саме формується чек. І якщо при продажу послуг дана інтеграція може бути відсутня і послугу можна вносити щоразу вручну, то при продажі великої номенклатури це буде трудомісткий процес. Ведення обов'язкового товарного обліку, з одного боку, потребує ще більших витрат часу, а також кваліфікації і відповідних здібностей (чого дрібним підприємцям часто бракує), а з другого – дає додаткові, дуже широкі, підстави для перевірок та штрафів. І, при цьому, такий облік для дрібного бізнесу як правило не потрібен, тож це є для нього велика та цілковито зайва стаття витрат, хоч і неявних.

Законодавство про застосування РРО/ПРРО написано докладно та можливо доступно. Однак, слід враховувати, що без пояснень від податкової підприємці не бачать всі реальні тонкощі застосування ПРРО. Податкова ж у свою чергу трактує багато норм на власний розсуд і ті нюанси, які виникають при роботі цифрового програмного продукту можуть роз'яснюватися двояко, що може спричинити застосування штрафних санкцій по відношенню до при-

ватного підприємця. Також існує проблема суто технічного характеру, коли підприємець не може без підтримки або контролюючого органу, або провайдера, який надає послуги с ПРРО, вирішити питання роботи фіскального реєстратора. А під час тотального встановлення програмного забезпечення відбуваються збої у роботі серверів і через надмірне навантаження на сервіс і на те підтримку важко отримати відповідь на проблемне питання вчасно.

Якщо розглядати зазначені проблеми як поодинокі, то вони здаються не настільки суттєві. Але якщо розглядати їх у сукупності, то очевидно, що нововведення матимуть значний вплив на діяльність малого бізнесу.

Висновки. Запровадження обов'язкової реєстрації та застосування РРО/ПРРО несе в собі підводні каміння і швидше за все не матиме того фіскального ефекту, на який розраховують контролюючі органи. Для досягнення партнерських відносин між малим бізнесом і контролюючими органами необхідно доробити податкове законодавства в частині фіскалізації бізнесу и розробити модель фіскалізації, яка буде враховувати інтереси усіх чотирьох груп спрощеної системи оподаткування. На підставі проведеного аналізу можемо зробити висновок, що актуальним для поточних умов України є перегляд критеріїв обов'язкового застосування фіскальних пристроїв з урахуванням реальної ризикованості порушень в окремих сегментах платників. Для цього потрібно дослідити зв'язок ймовірності порушень з видимими характеристиками бізнесу, такими як площа приміщень, спосіб продажу, товарні категорії, розташування тощо.

У сучасних умовах підприємницької діяльності основним напрямком політики економічного розвитку держави повинен бути розвиток малого бізнесу, оскільки це допомагає вирішувати питання та проблеми суспільного та соціально- економічного характеру в Україні. Малий бізнес потребує державної підтримки і саме податкова політика в країні має велике значення при формуванні сприятливого клімату для розвитку підприємництва.

Сучасні норми законодавства щодо застосування фіскальних технологій малим бізнесом характеризуються наявністю надмірної кількості технічних норм, порушення яких тягне за собою відповідальність, що призводить до негативних наслідків які впливають на результати всієї фіскальної політики і на розвиток малого бізнесу.

Тому досвід перших місяців загальної фіскалізації повинен показати всі слабкі місця в роботі малого бізнесу з РРО/ПРРО та бути врахованим під час розробки додаткових реко-

Таблиця 4

Характеристики основних програмних реєстраторів розрахункових операцій

Програмний РРО	Опис програмного РРО
Програмний РРО від податкової (ПРРО Каса)	Спеціальне програмне забезпечення можна завантажити з сайту податкової як для Android, так і для Windows. Сервіс є безкоштовним.
Checkbox	Це програмна каса для малого бізнесу, інтернет-магазинів, середніх та великих ритейлерів. Є тестовий режим. Перший місяць безкоштовний. Після тариф для однієї каси коштує 149 грн на місяць.
Poster (для кафе та ресторанів)	Це компанія з автоматизації ресторанів і кафе. Вона пропонує підприємцям єдиний сервіс, що включає онлайн-касу, склад, фінанси, CRM тощо. Його частина – програмний РРО. Підписка на сервіс стартує від 475 грн на місяць. За РРО треба додатково платити 100 грн щомісяця.
«Вчасно.Каса»	Цей ПРРО створили розробники сервісу електронних документів «Вчасно» компанії EVO. Програма безкоштовна для бізнесів, що видають до 300 чеків на місяць (а також у тарифі «Легкий старт» до кінця січня 2022 року). Для решти підприємців підписка коштує від 250 грн на місяць.
Fondy	Fondy – сервіс, що обробляє платежі з карт та електронних гаманців. Серед його рішень є програмний РРО. Він безкоштовний для тих бізнесів, які підключилися до платіжної системи Fondy.
ОщадPay	Платіжний сервіс від «Ощадбанку» та Visa, що дозволяє приймати безконтактну оплату смартфоном як POS-терміналом. Сам по собі він не є реєстратором, але його можна інтегрувати з ПРРО від податкової та API фіскального сервісу.
Додаток SM POS	Застосунок можна використовувати як ПРРО, встановивши його на смартфон (тільки андроїд), планшет або приставку. Також додаток працює з торговельними POS-терміналами. Є три тарифи: Безкоштовний «Старт» – варіант з обмеженим функціоналом для смартфона. «Базовий» – для терміналів і планшетів, з повним функціоналом. Оплата щоквартальна – 600 грн. «Безлімітний» – для будь-яких пристроїв, з повним функціоналом. Коштує 2700 грн (і це разовий платіж). У партнерстві з SM POS «Приватбанк» почав вбудовувати ПРРО у свої термінали.
«Е-ЧЕК»	Програма від Національної електронної біржі та команди розробників Asta.Mobs, що також підійде для смартфонів, комп'ютерів та POS-терміналів. За допомогою «Е-чек» можна приймати платежі, фіскалізувати їх та брендувати чеки. Тариф – 125 грн на місяць незалежно від кількості кас та операцій.
WayForPay	Чинні клієнти WayForPay можуть користуватися безкоштовним ПРРО компанії. Сайт сервісу містить довідкові матеріали про те, як це робити.
Cashalot	Програма для десктопів, що локально зберігає інформацію про фіскальні операції. У касира є офлайн-доступ до вже надісланих чеків, каса може працювати без доступу до інтернету. Вартість – від 980 грн на рік. Також сервіс має мобільний додаток та спрощений складський облік.
«СОТА Каса»	Це хмарний ПРРО. Щоб працювати з ним, потрібен КЕП (електронний підпис) та інтернет. Реєстратор можна підключити до POS-терміналів та іншого обладнання. Також у нього інтегрований сервіс оплат Portmone. Вартість – 980 грн на рік.
Dilovod	Онлайн-сервіс, який допомагає вести управлінський, бухгалтерський облік та складати звітність. У вересні в нього вбудували програмний РРО. Dilovod працює за моделлю підписки. Ціни на пакети стартують від 299 грн на місяць, за реєстратор доплачувати не потрібно.

Джерело: складено автором за даними [9; 11]

мендацій та поправок до податкового законодавства для узгодження негативних настроїв з боку підприємців. Все це має бути спрямо-

ване на організацію та зміцнення партнерських взаємовідносин між контролюючими органами та підприємницьким середовищем.

Список використаних джерел:

1. Аналітична робота щодо шляхів лібералізації ринку РРО через впровадження технології «інноваційний (цифровий) РРО». URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Analitichna-robota-schodo-shlyahiv-liberalizatsiji-rynku-RRO-128eksperty-RPR.pdf.pdf> (дата звернення 14.02.2022).
2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. Київ: Т-во Знання, КОО, 2008. 302 с.
3. Дутова Н.В., Ішук К. А. Проблеми застосування реєстраторів розрахункових операцій. *Економіка і організація управління*. 2020. № 4 (40). С. 120-129. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/10195>
4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 08.02.2022)
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.01.2022).
6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755- VI. / Верховна Рада. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.02.2022).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг: Закон України від 20.09.2019 № 129-IX / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-20#Text> (дата звернення: 18.01.2022).
8. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України № 265/95-вр від 06.07.1995. Редакція від 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 08.02.2022).
9. Правда та міфи про касові апарати для бізнесу. URL: <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-392836.html> (дата звернення: 08.02.2022).
10. Сидельникова Л.П. Фіскальний потенціал податкової системи у механізмі регулювання економічного розвитку. Приазовський економічний вісник. 2019. № 5 (16). С. 317-323. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/56.pdf
11. Шляхи лібералізації ринку РРО. URL: <https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2017/04/Prezentatsiya-RRO-SSO-ZS-ISET-ta-RPR-final3-1.pdf> (дата звернення: 08.02.2022).

References:

1. Analitichna robota shhodo shljakhiv liberalizatsiji rynku RRO cherez vprovadzhenja tekhnologhiji «innovacijnyj (cyfrovyj) RRO» [Analytical work on ways to liberalize the RRO market through the introduction of technology «innovative (digital) RRO»]. Available at: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Analitichna-robota-schodo-shlyahiv-liberalizatsiji-rynku-RRO-128eksperty-RPR.pdf.pdf> (accessed: 14.02.2022).
2. Varnalij Z.S. (2008). Male pidpryjemnyctvo: osnovy teoriji i praktyky: monografija [Small business: fundamentals of theory and practice: monograph]. Kyiv: T-vo Znannja, KOO. Pp 302.
3. Dutova N.V., Ishhuk K. A. (2020). Problemy zastosuvannja rejestratoriv rozrakhunkovykh operacij [Problems of application of registrars of settlement operations]. *Ekonomika i orghanizacija upravlinnja*. No 4 (40). pp. 120-129.
4. Ofitsiynij veb-sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku ta silskoho hospodarstva Ukrainy [Official site of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed 08.02.2022).
5. Oficijnyj sajt Derzhavnoji sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 08.02.2022).
6. Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755 -VI [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 27.12.2010 № 2755-VI]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 05.02.2022).
7. Pro vnesennja zmin do Podatkovogho kodeksu Ukrainy shhodo detinizatsiji rozrakhunkiv u sferi torghivli i poslugh: Zakon Ukrainy vid 20.09.2019 # 129-IX [On Amendments to the Tax Code of Ukraine on De-Shading of Payments in the Sphere of Trade and Services: Law of Ukraine of September 20, 2019 № 129-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-20#Text> (accessed 18.01.2022).
8. Pro zastosuvannja rejestratoriv rozrakhunkovykh operacij u sferi torghivli, ghromadsjkogho kharchuvannja ta poslugh : Zakon Ukrainy No 265/95-vr vid 06.07.1995. Redakcija vid 01.01.2022. [On the use of registrars of settlement operations in the field of trade, catering and services: Law of Ukraine No. 265/95-vr of July 6, 1995. Edited on 01.01.2022]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#top> (accessed: 08.00.2022).
9. Pravda ta mify pro kasovi aparaty dlja biznesu [Truth and myths about cash registers for business]. Available at: <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-392836.html> (accessed: 08.02.2022).
10. Sidelnikova L.P. (2019). Fiskalijnyj potencial podatkovoji systemy u mekhanizmi rehuljuvannja ekonomichnogho rozvytku [Fiscal potential of the tax system in the mechanism of regulating economic development]. *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*. no 5 (16), pp. 317-323.
11. Shljakhy liberalizatsiji rynku RRO [Ways to liberalize the PPO market]. Available at: <https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2017/04/Prezentatsiya-RRO-SSO-ZS-ISET-ta-RPR-final3-1.pdf> (accessed: 08.02.2022).